TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'ÜL MÜDÜRÜ : İHSAN HINÇER

No. 45 NİSAN 1953 YIL: 4; CİLT: 2

Sazşairleri :

Tercanlı Aşık Davut Sularî

Yazan: Mehmet GÖKALP

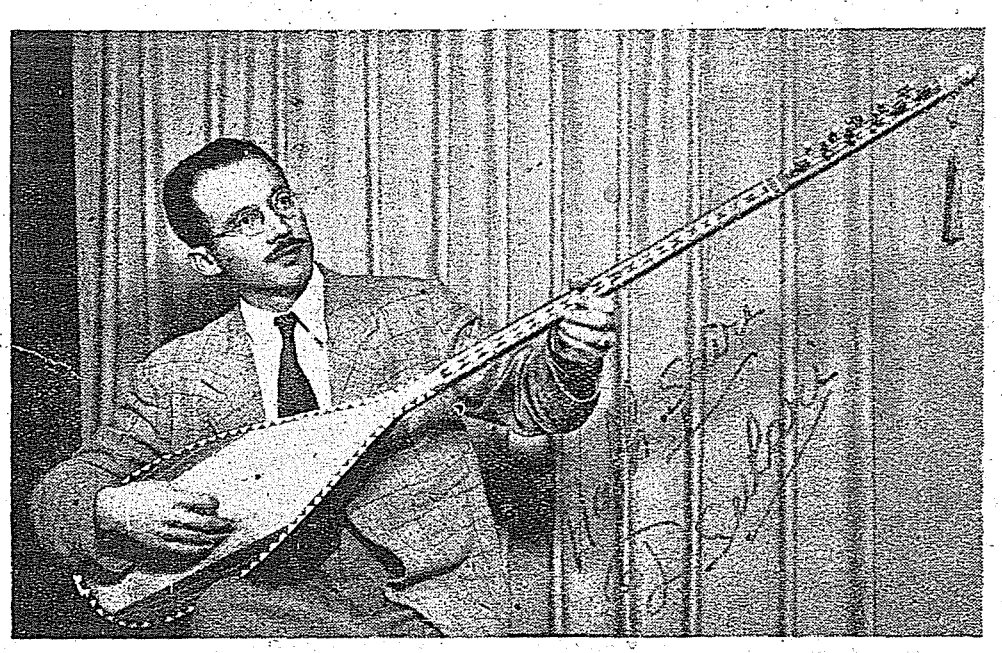
Davut Sularî'nin memleketimizin bir çok taraflarını gezmiş olmasına rağmen az tanınmış olmasının sebebi, muhakkak ki şimdiye kadar tanıttırılmamış olmasındandır. 1949 yılı sonbaharında Ankara Radyosunda bir konser vermişti; o günden sonra Doğu Anadolunun bu hoş sadâlı halk şairi hakkında araştırmalara başlamıştım. Nihayet, bazı şiirlerinin-irticalen söylerken-Bay Osman Özsöz tarafından zapt edilmiş olduğunu öğrendim. Hayatı hakkında kısmen İspirli Sabahattin Özsöz'den, kısmen de meslekdaşı olan diğer saz şairlerinden bilgi edindim. Kendisiyle 953 yılında İstanbulda konuştum.

Davut Sularî, 1925 yılında Erzincanın Tercan ilçesinin Mans bucağında doğmuştur. Babası bu bölgenin şöhretli zenginlerinden Veli Ağa'dır. Genç yaşında «badeli âşık» olmuş, koşmalar, ilâhiler, türküler söylemeğe başlamıştır. Mâşukası, yani sevgilisi meçhuldür; ne yazık ki ona kavuşmaktan ümit keserek evlenmiştir.

Davut Sularî'nin «tarikat» ve «kemalât» bahislerinde derin bilgisi vardır. Erzurumun şöhretli halk şairi Sümmanî'nin tesirinde kalmışa benziyor; diğer tarafdan bilmiyerek olmuş diyemiyeceğimiz bir şekilde büyük şairimiz Yunus Emre'nin ilâhilerinden şiirlerinin bazılarına hoş sesler aksetmiş. Aşağıdaki örneklerden - 4 - numaralı koşmada bir yâr sevgisinden ziyade mistik bir sevgi seziliyor. Yunus Emre'nin bir ilâhisindeki:

Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaradılmışı sevmişiz
Yaradandan ötürü (1)

«Ötürü» redifinin adı geçen şiirde kullanılmış olması buna bir örnektir. Bazı koşmalarında «Kemâlî» mahlâsını kullanıyor; bunu, Sadettin Nüzhet Ergun'un Bektaşi-Kızılbaş-Alevi şairleri antolojisinin birinci cildinin 80 inci sayfasındaki Kelâmî ile karıştırmamalıdır. Davut Sularî, Tortumlu Ummanî Yusufelili Pervanî, İspir'in Akpunus köyünden Hicranî ile karşılaşmıştır. (Hicranî için bak: Erzurumlu şair Hicranî ve eseri, Kayseri, Erciyas matbaası, 1949). Bunlardan yalnız Per-

Tercanlı genç sazşairi Davut Sularî'nin son desmi

vanî ile yapmış oldukları bir karşılaşmanın zaptı elimizde bulunuyor.

ŞİİRLERİ

I

Şu havayı gönlün payedarından
Yârana elveda edelim yeter
Yedi nâr suzanlar yandı nârından
Cehennemden çıkıp gidelim yeter.

Payedar eyledim neyleyim yanlış
Ayak yanlış geldi eyledim teftiş
Başıma toplanan kemalli meclis
Muhabbet doyulmaz gidelim yeter.

Ben dervişem hoşça kervan düzmişem
Gönlüm bahar yeli gibi sazmışam
Dalgıcam, aşk deryasında yüzmişem
Giyip elbisemi adalım (2) yeter.

Davut Sulari'yim mâna-yı natık
Biz âraf ehline uymuşuz artık
İlm-i câvidandan (3) mücevher satlık
Dürelim balyaları gidelim yeter.

II

Şu divane gönlüm bahar çağında
Bülbülüm amma ki ötemiyorum
Ceylânım kayboldu geçti bağımdan
Kement atıp fakat tutamıyorum.

Bana derler sen de gel geç o yârdan
Halil gibi cismim kurtulmaz nârdan
Mansur(4)gibi cesedim dûr olsa dardan
Ser veririm Billah geçemiyorum.

Âlemin sözünden yandım yakıldım
Şükür aşkın katarına katıldım
Katre iydim göl, ummana akıldım
Kem sözü zehirmiş içemiyorum.

Aslım cinsim ola ki şah-i pevaç
Çar köşe (5) cihandan alırdı haraç
Bana derler Davut Sulari göz aç
Dumandır etrafım açamıyorum.

III

Bir meleğin yaktığını
Mürşidime diyeceğim
Bir neşderi (6) çaktığını
Mürşidime diyeceğim.

Aşk elinden ceyhun oldum
Kaynayup kaynayup doldum
Cavidandan kısmet aldım
Aşk gömleğin giyeceğim.

Bana yârdır ruh-u mestan
Gör ki zalim oldum hastan
Sevdalının tâ ki baştan
Ben zer ü mal n'ideceğim?

Geceler gündüz ayarı
Kaybettim gül yüzlü yâri
Deli gönlüm eder zâri
Yâr yolunda öleceğim.

Davut Sular' nutk-u yekta
Destim mağrıp maşrık Hakta
Bedenim on iki tahta
Hükmüm izhar edeceğim.

Yukardaki üç parçada görüldüğü gibi dörtlüklerin son mısralarında kafiye birliği yoktur, ancak redifle ahenk temin edilmiştir.

IV

Âlemin içinde böyle gezerim
Kahır çektim canânımdan ötürü
Döğe döğe kara bağrım ezerim
Dertli oldum Sultanımdan ötürü.

Gel yâreli gönlüm ağlama sakın
Zaman mahbubuna bağlanma sakın
Her gördüğün göle çağlama sakın
Bir ol nazlı meyanından ötürü.

Cenneti alâda dört ırmak (7) kevser
İki tatlı iki acıymış meğer
Âdemin neresi ki tasdık eyler
Söyle bu hikmeti andan ötürü.

Telli durna gider semadan öte
Er odur ki mürşid damenin tuta
Gül odur ki bağın içinde bite
Muhammed'in teri (8) candan ötürü.

Kemalâtın artsın şuara esman
Fikrini arttırsın halk eden Sübhan
Dü cihan yoldaşın din ile iyman
Sohbet devranı Habibandan ötürü.

Davut Sulari sen mest ettin bizi

(1) Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus Emre Divanı, 1948 — İstanbul, Sayfa: 384.

(2) Adalım: (Adamak, vâ'd etmekten) adıyalım.

(3) Cavidan: Daimî, bakî.

(4) Mansur: «Hallaciye» ve «Mansuriye,» tarikatını kurmuş, IX-X uncu asırda yetişen sofilerden. Şii-Batini doktrinlerle vahdet-i vücutta pek ileri gitmiş, bu yüzden 922 de Bağdat'ta idam edilmiştir. (A. Gölpınarlı'nın izahı, Yunus Emre, Divanı, sayfa: 625 - 626).

(5) Çar köşe: Dört köşe.

(6) Neşter: Cerrah, tabib bıçağı.

(7) Dört ırmak: Tarikat mensuplarınca cennette ikisi batıl, ikisi zahir dört ırmak vardır. Batıl, hak sevgisine; zahir, mâşuka sevgisine karşılıktır.

(8) Muhammed'in teri: Süleyman Dede merhumun Mevlidi Peygamber'inde «Tevellüdü peygamberi» kısmının son taraflarında şu mısra vardır: (Terlese güller olurdu terleri). Şair dörtlükteki son mısra ile bunu belirtmek istemiştir.

Avcı olan gayıp etmez av izi
Yarından dönenin kör olsun gözü
Fitne fiilli sevdasından ötürü.

V

Dost ile kavm yârana malım verdim bu gece
Dedim nazlı yârı görem arttı derdim bu gece
Ne kahr-ı müptelâ oldum ve ne adi bir kulum
Dedim vakti hali soram da zâr oldum bu gece

Semadan uçan durnalar yerde olan âdemler
Nalı şit kavmi olanlar aşk ile pîr nihanlar
Şu gezdiğim tur ettiğim cevlânlı bu cihanlar
Binip kudret sır atını yâre sürdüm bu gece

Bi-çare Davut Sulari yalvar aslı şahına
Ser kurban etmemiş miydin nazlı yârin rahına
Şükr eyle ki varmış olmuşsun ol hak dergâhına
Avıma aşkın tuzağın açup kurdum bu gece.